Die digitale Landesbibliothek Oberösterreich

oö landes bibliothek

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:
Director: Mag. Renate Plöchl
Deputy director: Mag. Julian Sagmeister
Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek
Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:
Email: landesbibliothek(at)ooe.gv.at
Telephone: +43(732) 7720-53100

In nomine ſancte trinitatis amen. Compilatio decretaliũ gregorij .ix.

Gregorius[a] epiſcopus ſeruus[b] ſeruoꝝ dei Dilectis filijs[c] doctoribus ⁊ ſcholaribus vniuerſis bononie[d] cõmorãtibus ſalutem[e] ⁊ apoſtolicam benedictionẽ. Rex[f] pacificus[g] pia miſeratõe diſpoſuit[h] ſibi ſubditos[i] fore pudicos[k] pacificos[l] ⁊ modeſtos[m]: Sed effrenata cupiditas[n] ſui ꝓdiga: pacis emula: mater litium: materia iurgioꝛum: tot quotidie noua litigia[p] generat: vt niſi iuſticia[q] conatus eius ſua virtute repꝛimeret: ⁊ queſtiões ipſius implicitas explicaret: ius humani federis litigatoꝝ abuſus extingueret ⁊ dato libello[r] repudij cõcoꝛdia extra mũdi terminos exularet. Ideoqꝫ lex ꝓditur[s]: vt appetitus noxius ſub iuris regula limitetur[t]: per quam genus humanum vt honeſte[u] vi-

Gregorius. In huiuſmodi libri pꝛincipio qnqꝫ precipue ſunt prenotãda: videlicet q̃ ſit intentio: q̃ materia: que utilitas: cui parti philoſophie ſupponaẗ: quis modus agendi: ⁊ qs libri titulus. Intentio dñi gregorij in hac pñti cõpilatione fuit diuerſas ꝯſtitutões ⁊ decretales epl'as predeceſſoꝝ ſuoꝝ in diuerſa diſpſas uolumia ſeu compilatiões: que difficultates ſtudẽtibꝰ ingerebant: in vnã cõpilationeꝫ reſecatis ſupfluis ad vtilitatẽ legentiũ ac ſtudentium reducere ꝓut i eiuſdẽ dñi gregorij conſtitutione euidentius declaraẗ. Materia i h opere ſunt ipſe ꝯſtitutiones: ⁊ decretales epiſtole ſub ſingulis titulis collocate. Utilitas eſt ut his lectis ⁊ ĩtellectis ſciamꝰ diſcerneꝛ inẗ equũ ⁊ iniquũ: ⁊ vnicuiqꝫ reddere qḋ ſuũ ẽ: ⁊ in h iuſtitia cõſiſtit: vt inſti. de iuſt. ⁊ iuꝛ i pñ. ⁊. xij. q. i cũ duotiſſimã. Supponitur ethice. i. moꝛali ſciẽtie: ſicut ⁊ alij libri iuris. vnde etiam dicit imperatoꝛ: legibus noſtris hoĩum moꝛes intẽdimꝰ coꝛrigere. C. de ſecund. nup. l. i. Modꝰ agẽdi talis eſt. Diuidit eñ opus ſuum in qnqꝫ partes. In prima parte tractat de ſumma trinitate ⁊ fide catholica ⁊ de conſtitutõibus de reſcriptis de iudicibꝰ ⁊ eorum officijs. In ſcõa parte tractat de iudicijs ⁊ cooperantibus ad iudicia. In tertia parte tractat de vita ⁊ honeſtate clericoꝝ ⁊ rebus eoꝝ ⁊ eccleſiarũ. In quarta de ſpõſalibꝰ ⁊ matrimonijs ⁊ ĩpedimẽtis eorũ. In quinta de accuſatiõibꝰ ⁊ criminibꝰ ⁊ penis eoꝝ. Et ſic terminat tractatũ ſuũ ipſũ diuidens in qnqꝫ partes ad ſimilitudinem qnqꝫ ſẽſũ coꝛpoꝛis: quos qlibet q iudicat habere debet: aliter non eſt idoneꝰ iudex. ſic enim oĩs copula coniugalis reſtricta eſt vſqꝫ ad quartũ gradũ ad ſimilitudinem quattuoꝛ humoꝛũ vel elemẽtoꝛũ coꝛpis hũani: vt. ĩ. ḋ cõſan. ⁊ affi. nõ debet. §. ꝓhibitio. Dicẽs Gregoꝛiꝰ epiſcopꝰ ſeruꝰ ſuoꝛũ dei ⁊c. ⁊ hic eſt libri titulꝰ.

b Seruꝰ. ſic etiam imperatoꝛ appellat ſe ſeruũ. C. de offi. pre. pretoꝛ aphꝛice. l. i. circa pñ. vel dic ꝙ dicit ex hũilitate: qa q maioꝛ eſt veſtrũ: fiat ſicut miniſter veſter. ix. q. iij. nullꝰ pmas matth. xx. luce. xxij. ⁊ mar. c. x vel ſeruꝰ diciẗ: qa ſicut per ſeruũ acqriẗ domino. inſti. per q̃s perſo. nobis acq. circa prin. ita etiam per dominũ papã cuilibet eccleſie poteſt acqri. ĩ. de cenſi. cũ inſtantia: in particula q̃ deciſa eſt de prin. ĩ. vt. li. pen. eccleſia. ij. ſic per imperatoꝛẽ acqriẗ hoĩbꝰ. in auc̃. cõſti. que digni. ſi. libe. a pa. po. §. illḋ quoqꝫ. col. vi. ⁊ noctes ducit inſomnes: vt ſubiecti ſb omni qete conſiſtant: in auc̃. vt iudices ſine quoquo ſuffra. in prin. col. ij. ⁊ dicit imperator: volũtarios laboꝛes appetimꝰ: vt qeteꝫ alijs prepaꝛemꝰ. in auc̃. vt diui. iuſſi. vł ſubſcrip. habe. glorioſiſſi. q̃ſto. in pñ. col. viij. ⁊. ĩ. de reſti. ſpo. c. frequens.

c Filijs. bene dicit filijs: qꝛ ſolũmodo pꝛiarchas archiepõs ⁊ epõs fratres appellat: oẽs alios filios. ĩ. de cri. fal. quam graui.

d Bononie cõmoꝛãtibus. ⁊ ita nõ in caſtris: qm̃ ſi in caſtris ſtudeãt: beneficia ex priuilegio ſibi cõceſſa occaſiõe ſtudij hꝛe non dẽbent. ĩ. ḋ cle. nõ reſi. tue fraternitatis. Preterea ex quo dicit bononie: non vꝛ ꝙ alijs mittanẗ alibi ſtudentibꝰ. ⁊ ſic nõ teneñẗ recipere hãc cõpilationeꝫ: qꝛ lr̃e pape non extendũtur ad alios ꝙ̃ ad eos quibus mittũtur vel que cõtinẽtur in eis. ar. ĩ. de offi. dele. p. ⁊. g. ⁊. c. gratum. ⁊. c. cum olim. Sed non eſt ita. omnes enim teneñẗ ad obſeruationem huiꝰ cõpilationis: ſed ꝓpter ſtudiũ quod eſt bononie cõmunius ⁊ generalius precipue in utroqꝫ iure: ⁊ ibi quaſi de oĩbꝰ partibꝰ mundi ſunt ſtudentes ideo potiꝰ bonõie diriguntur: ⁊ ita omnes teneñẗ hãc compilationem obſeruare. que nec poſſent nec debent ſingulorũ auribꝰ intimari. xvi. di. quod dicitis. ⁊. ĩ. ḋ poſt. prela. ad hec. ⁊ conſtitutio pꝛincipis poſt duos mẽſes a tempoꝛe publicationis omnes aſtrĩgit: in auc̃. ut facte noue conſti. circa pꝛin. col. v. ⁊. ĩ. de ſen. excõ. nouerit.

e Salutem. per talem ſalutationẽ non tolliẗ excõicatio: ſi aliq ſcholares vel magiſtri eſſent excõicati tẽpoꝛe publicationis. ĩ. de ſen. excõ. ſi aliquãdo vbi de hoc. Ber.

Rex pacificus. Pꝛimo ponit exoꝛdiũ in quo ꝯcludit finalem intentuꝫ iuris generalis. Scõo narrationẽ in qua oñdit finalẽ intẽtũ huius cõpilationis ſeu iuris particularis: ibi ſane. Tertio ꝯcludit ibi: volẽtes. Pꝛima ſubdiuiditur: qꝛ pꝛimo ponit finẽ viatoꝛis. i. hoĩs ad quẽ a deo diſpoſitꝰ eſt. Secũdo cãm deuiatõis ab hoc fine ibi: ſꝫ effrenata. Tertio ut ad debitũ finẽ viatoꝛ deducaẗ ꝯcludit legẽ neceſſariã ⁊ oñdit tres virtutes ac ꝓpꝛietates legis ibi: ideoqꝫ lex ꝓdiẗ. ſcõa ps ſubdiuidiẗ: qa Pꝛio ponit euẽtũ circa ꝯſtitutiões eccleſiaſticas coꝛrectõi ſũmittẽdas: ⁊ põit materiã ⁊ cãꝫ impulſiuã huiꝰ ꝯpilatõis. Secũdo ꝯcludit cãm finalẽ ibi: ad cõeꝫ. Tertio cãꝫ coadiuuatiuã ibi: p dilectũ. Quarto formalẽ ibi: reſecatis. Et hec diuiſio ſufficit ꝓ ſũmario. Abbas ſic.

f Rex. alibi appellaẗ imperatoꝛ. xi. q. iij. iulianus.

g Pacificus. qui ut pacẽ doceret venit in mundũ. xxiij. q. i niſi bella. regnũ tñ eius nõ eſt de hoc mũdo. e. cã. q. iij. §. i. ⁊ in euãgelio Jo. c. xviij. T. Z.

h Diſpoſuit. ſ. p ꝓuidentiã ⁊ ꝓdeſtinationẽ nõ neceſſitate qꝛ vaſis ire ⁊c. xxiij. q. iij. nabuchodonoſoꝛ. de pe. di. iiij. §. ſic itaqꝫ. ⁊ i ꝓcedẽtibꝰ ⁊ ſeq̃ntibꝰ. §

i Subditos. i. pꝛedeſtinatos q ſi etiã peccãt coꝛã dño diciẗ peccare: de pe. di. i. ⁊ ũenit: qui etiã ſi peccãt: nihilominꝰ ſaluabuntur. de pe. di. iiij. ſic itaqꝫ. Contra pꝛimũ dictũ eſt. de pe. di. iiij. §. hanc ſocietatem.

k Pudicos. i. caſtos. ſic ⁊ iperatoꝛ ſubditos ſuos caſtitatẽ ſuare hoꝛtaẗ. vnde diciẗ: caſtitas ſola eſt que cum fiducia poſſibilis ẽ deo aĩas pñtare i auc̃. de lenõibꝰ. §. ſancimꝰ. col. iij. q̃ ſuaderi põt. imperari vo ñ põt. xxxij. q. i. integritas. vñ debemꝰ eſſe pudici qꝛ impudicus oculus impudici coꝛdis eſt nuncius. xxxij. q. v. nec ſolo.

l Pacificos. i. pacẽ cuſtodientes. vnde etiã diciẗ: beati pacifici qm̃ filij dei vocabuntur. xxiij. q. i. noli. ⁊ mat. c. v. T. Z.

m Modeſtos. i. tẽperatos qꝛ quilibet debet habere in ſe tẽperantiam: ut ſciat ſeruare miſericoꝛdiã ⁊ rigoꝛem: uel ſimul vtrũqꝫ. xlv. di. diſciplina. Ber.

n Cupiditas. que eſt radix oĩum maloꝝ. xlvij. di. bonoꝝ. in auc̃. ut iudices ſine quoquo ſuffragio. §. cogitatio. col. ij. ⁊ hoc ideꝫ innuitur. de pe. di. ij. §. quia radix oĩum poſt illum. §. ex premiſſis. Ber.

o Pꝛodiga. quia non ſolum rerum: ſed etiam fame quis ꝓdigus eſt: ut habetur. C. de his qui pe. no. l. i. ĩ. de ex. pꝛela. ex lr̃is. ⁊ talis crudelis ẽ: qui famaꝫ ſuã negligit. xij. q. i. nolo. ⁊ vere. qꝛ oĩs etas ab adoleſcẽtia pꝛona eſt in malum xij. q. i. omnis etas. ⁊ omnis creatura ſub vitio eſt. de pe. di. ij. §. charitas ad fi. ⁊ humana natura quodãmodo labitur ad delicta. in auc̃. de monachis. §. ſi qs igiẗ. col. i. ⁊ pꝛocliuꝰ eſt hoĩum curſus ad voluptatẽ ⁊ natura ẽ imitatrix vitioꝝ xx. q. iij. ꝓcliuꝰ vñ claudianꝰ. Pꝛocliuioꝛ vſus i peioꝛa daẗ: ſꝫ i eo qḋ dicit ꝓdiga vꝛ ſibi ꝯ̃ria lr̃a iſta: qꝛ pmo dixit cupiditas: qꝛ qui eſt cupidus nõ eſt ꝓdigus ſic intellige cupiditas referẗ ꝙ̃tũ ad retentionẽ tẽpoꝛaliũ: pꝛodiga quãtũ ad euacuationẽ virtutum. qꝛ vnũ expellit aliud. xxxij. q. i. cuꝫ renunciatur. Ber.

p Litigia. hoc ideo dicit: qꝛ humana natura pꝛona eſt ad diſſentiẽdũ. ĩ. de cõceſ. ꝓben. qꝛ diuerſitatẽ. ⁊. ff. ad trebel. qꝛ poterat. ⁊ de cõ. di. iiij. ſicut in ſacramẽtis. ⁊. ff. de arbi. item ſi vnus. §. ult. ⁊ nouas depꝛoperat edere foꝛmas. C. ḋ ueteri iu. enu. l. ij. §. ſed qꝛ diuine: ⁊ natura introductũ eſt: vt plura ſint negocia ꝙ̃ vocabula. ff. de pꝛeſcrip. uer. naturalis. vnde dicit imperatoꝛ ꝙ natura nouitates quotidie nititur inuenire. vt in auc̃. quibus modis naturales efficiantur legitimi. ⁊ ſui. §. ſi qs uero. col. vi. ⁊ iõ nouis moꝛbis noua cõuenit antidota pꝛeparari. ĩ. de iura. calũ. ceterum. ⁊ uaria experimenta moꝛboꝝ uaria uos cogunt remedia inuenire. l. di. ut conſtitueret: ⁊ ꝙ medicamẽta moꝛbis exhibẽt: hoc iura negocijs: in auc̃. hec ꝯſtitutio que ĩnouat conſtitutionẽ in pꝛin. col. viij. ⁊ que de nouo emergunt: nouo auxilio indigẽt. ff. de inter. ac. ḋ etate. §. ex cauſa. ⁊. ff. ut i poſ. lega. l. plane. ⁊. ff. de uen. inſpicien. l. i. in pꝛin. ⁊. ĩ. de offi. delega. ĩſinuãte ⁊. ĩ. de exceptio. paſtoꝛalis. ĩ. de teſti. pñtium. ⁊. c. penultimo.

q Juſticia. que ab alijs virtutibꝰ augeri ⁊ ad maiꝰ appareꝛ deſiderat. in auc̃. de referendarijs. §. pꝛopterea. col. ij.

r Libello repudij. quem olim maritus dabat uxoꝛi. ĩ. de diuoꝛ. gaudemus in fi. ⁊. ff. de diuoꝛ. l. ij. §. in repudijs.

s Pꝛoditur. ut humana coerceatur audacia ⁊ tuta ſit inter impꝛobos ĩnocẽtia. iiij. di. facte ſunt aũt. nam per leges nemo benefacere cogitur: ſed male agere pꝛohibetur. xxiij. q. v. ad fidem.

t Limiteẗ: limes eſt agroꝝ diſcretio. unde uerſus. Limes erat poſitus liteꝫ ut diſcerneret agri. ĩ. de ṽ. ſig. foꝛus.

u Honeſte uiuat ⁊c. hec ſunt tria pꝛecepta legis de quibus habes. ff. de iuſti.